

Conclusies Commissie-Staal

De conclusie van het onderzoek is dat de mate van ongewenst gedrag bij de krijgsmacht te hoog is. Commissievoorzitter Boele Staal: *“Door de aard van het werk, de leef- en werkomstandigheden, de historie en de mannencultuur, is Defensie geen zachtzinnige organisatie. Dat mag zo zijn, evenals de vergelijkbaarheid met andere geüniformeerde organisaties. Toch is de mate van ongewenst gedrag bij Defensie [...] te hoog. Defensie moet ongewenst gedrag terugbrengen tot op eenzelfde niveau als elke andere moderne overheidsorganisatie. Ik ben optimistisch over de haalbaarheid hiervan vanwege het aanwezige management en de organisatorische vaardigheden binnen Defensie.”*

De Commissie Staal werd in april 2006 op verzoek van Staatssecretaris van Defensie Cees van der Knaap ingesteld onder voorzitterschap van de Commissaris van de Koningin van de provincie Utrecht. Aanleiding was de seksuele intimidatie van een vrouwelijk bemanningslid op de Hr. Ms. Tjerk Hiddes. Het voorval op het marinefregat stond, blijkens de conclusie van de commissie, niet op zichzelf.

Binnen de krijgsmacht komt relatief veel ongewenst gedrag betrekkelijk veel voor. Dat loopt uiteen van grof taalgebruik, roddelen en pestgedrag tot ongewenst seksueel gedrag, seksuele dwang, discriminatie en lichamelijk geweld.

Bij de Koninklijke Marine is dit ongewenste gedrag ernstiger dan bij andere krijgsmachtdelen. Pestgedrag en ongewenst seksueel gedrag komt 1½ maal meer voor bij zeevarenden dan bij de Koninklijke Landmacht of Koninklijke Luchtmacht. (Onder pestgedrag vallen: buitengesloten worden, grof gedrag en direct geweld.)

Volgens de commissie is dit naar alle waarschijnlijkheid het gevolg van werkomstandigheden met minder privacy. Jongeren en vooral jonge vrouwen, die pas kort in dienst zijn, zijn het vaakst de dupe.

De commissie adviseert om een sociaal veilige werkomgeving voor alle medewerkers te creëren, onder andere door het sociaal leiderschap binnen Defensie te versterken. Leidinggevenden moeten volgens de commissie ook alerter zijn op geintjes die mogelijk uit de hand kunnen lopen. Nu worden meldingen over ongewenst gedrag te formeel benaderd en afgehandeld. **Zo blijven van de 300 meldingen per jaar ongeveer 18 over: “De rest wordt formeel weggepoetst en dat is niet goed”**, aldus Boele Staal.

De commissie concludeert dat ongewenst gedrag binnen Defensie vaker voorkomt dan in een gemiddelde reguliere Nederlandse organisatie en vergelijkbaar is met ongewenst gedrag bij de Nederlandse politie en de Amerikaanse en Britse krijgsmacht.

1 op de 6 vrouwen heeft last van ongewenst seksueel gedrag, 1 op de 10 mannen wordt gepest en heeft daar last van. De 3.800 respondenten geven het volgende aan met betrekking tot de afgelopen 2 jaar:

- 1% van de mannen ondervond fysieke aanrakingen waar zij niet van gediend waren
- 3% van de mannen had ongewenste seksuele aandacht en toenadering
- 4% van de vrouwen heeft te maken gehad met seksuele dwang
- 8% van de vrouwen kreeg fysieke aanrakingen te verduren
- 14% van de vrouwen had last van seksuele aandacht en toenadering

Daarnaast ervaart ongeveer de helft van de vrouwelijke respondenten seksuele toenaderingen zonder hier last van te hebben. Tot slot geeft 2% van de medewerkers bij

Defensie aan structureel discriminatie mee te maken.

Als oorzaken voor ongewenst gedrag noemt het rapport:

- ✓ aard van het werk
- ✓ specifieke werkomstandigheden binnen Defensie
- ✓ gebrek aan sociaal leiderschap
- ✓ personele samenstelling
- ✓ onderdelen van het personeelsbeleid
- ✓ grootte en gelaagdheid van de Defensieorganisatie

Leidinggevend en zijn onvoldoende toegerust om ongewenst gedrag te herkennen, aan te pakken en te voorkomen. Bij meldingen richten zij zich sterk op de procedurele kant en te weinig op de sociale, inter-persoonlijke kant.

De commissie vindt dat de bestrijding **onvoldoende hoog op de agenda** staat.

Volgens minister van Defensie Henk Kamp is het een belangrijk en gedegen rapport: *"We moeten de conclusies accepteren en de aanbevelingen snel uitvoeren. Alle redenen om er nu mee aan de slag te gaan en betere werkomstandigheden te creëren."*

Staatssecretaris van Defensie Cees van der Knaap zei geschrokken te zijn, omdat eerdere onderzoeken veel milder oordeelden. Hij wees erop dat correct gedrag onder alle omstandigheden noodzakelijk is: *"De veiligheid binnen een groep is van zeer groot belang"*. Bij Defensie werken ± 6.000 vrouwen, ruim 1 op de 10 medewerkers.

Generaal Dick Berlijn, Commandant der Strijdkrachten: *"Defensie is een organisatie met bijzondere kenmerken, maar daarin mag natuurlijk geen rechtvaardiging worden gevonden voor ongewenst gedrag. Ik beschouw het als mijn opdracht ervoor te zorgen dat Defensie een veilige werkplek is voor iedereen. Het uitbannen van ongewenst gedrag heeft daarom mijn volle aandacht. We zullen de verbeteringen die nodig zijn, waaronder het versterken van sociaal leiderschap, voortvarend ter hand nemen."*

Samengevat luiden de aanbevelingen van de Commissie:

- ✓ Gedragsnormen binnen Defensie moeten expliciet worden geformuleerd, gecommuniceerd, toegepast en gehandhaafd (korte termijn)
- ✓ De verantwoordelijkheid en de zorg voor integriteit moet primair in de lijn, bij leidinggevend en op alle niveaus worden gelegd (korte termijn)
- ✓ De organisatie van integriteitszorg dient te worden gevormd tot een georganiseerd vangnet van onafhankelijke professionals (korte termijn)
- ✓ Management en organisatie moeten zodanig worden aangepast dat ze een veilige en beschermde werksfeer bevorderen (middellange termijn)